

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ

ВОКАЛЬНО-ФОНОПЕДИЧНА МЕТОДИКА

Програма та навчально-методичні матеріали
для здобувачів 2 курсу

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
освітньо-професійна програма «Академічний спів»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Харків, 2024

УДК 784.071.5:781.2](073)

В 66

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 13 від 29.04.2024 р.)

Рецензенти:

Лариса Давидович старший викладач кафедри хорового диригування та академічного співу Харківської державної академії культури.

Наталія Полікарпова кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сольного співу та оперної підготовки ХНУМ імені І.П. Котляревського

Укладач:

Вікторія Гіголаєва-Юрченко старший викладач кафедри хорового диригування та академічного співу

В 66	Вокально-фонопедична методика (2 курс) : програма та навч.-метод. матеріали до курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 025 «Музичне мистецтво», освітньої програми «Академічний спів» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т музичного мистецтва, Каф. хорового диригування та академ. співу ; [уклад.: В. О. Гіголаєва-Юрченко]. Харків : ХДАК, 2024. 21 с.
------	---

Вокально-фонопедична методика – це авторський курс, що включає в себе наукові основи фонопедагогіки та вокальної педагогіки; демонструє закони їх взаємодії; розкриває можливості використання основних принципів фонопедичної методики лікування захворювань гортані, що супроводжуються розладами співочого голосу через представлені вправи для тренування дихальної, артикуляційної і голосоутворюючої системи; надає можливість здобувачам вищої освіти більш детально оволодіти практичними знаннями та сформувати правильні природні навички вокального виконавства.

Для викладачів, бакалаврів спеціальності 025 «Музичне мистецтво», ОП «Академічний спів», для слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 784.071.5:781.2](073)

© Харківська державна академія культури, 2024

© Гіголаєва-Юрченко В.О., 2024

Програма навчальної дисципліни
«Вокально-фонопедична методика»

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6	Галузь знань: 02 Культура і мистецтво	Вибіркова
Розділів – 3		
Кількість тем: 14	Спеціальність: 025 Музичне мистецтво Освітня програма: Академічний спів	Рік навчання
Загальна кількість годин: 180 год.		2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3, самостійних – 6	Перший рівень вищої освіти (бакалавр)	Семестр
		4-й
		Лекції
		50
		Семінари
		10
		Самостійні
	120	
	Вид контролю	
	залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

Для денної форми навчання – 0,5

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Вокально-фонопедична методика» є унікальною авторською навчально-методичною дисципліною, що поєднує у собі наукові основи фонопедagogіки та вокальної педагогіки й демонструє закони їх взаємодії.

Ця нова навчальна-методична дисципліна відіграє важливу роль у розділі вибіркового дисциплін.

Метою вивчення дисципліни – ознайомлення здобувачів-вокалістів вищої освіти з основними аспектами фоніатричної та фонопедичної галузей, що відіграють важливу роль у формуванні природньої постановки голосу.

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомитися із наукою про голос; що є функцією організму;
- визначити роль та значення анатомо-функціональної організації голосового апарату;
- засвоїти основи фізіології фонації;
- ознайомитися із фоніатрією та фонопедією та їх історією розвитку;
- зазначити основні принципи охорони голосу;
- сформулювати ціль фонопедичних занять, спрямованих на відновлення голосу;
- визначити роль голосового режиму.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна.

Загальні компетентності	ЗК 1 здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово
	ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння музично-професійної діяльності
	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів
	ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
	ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

	ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії у творчому колективі
	ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним на основі самоаналізу та самоорганізації
	ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
	ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
	ЗК 12. Здатність працювати автономно
	ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), обґрунтовувати власні творчі й педагогічні рішення та спроможність планувати і здійснювати на їх на практиці
	ЗК 18. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, осмислювати власний досвід та передавати його іншим у процесі викладання
	ЗК 20. Здатність до розв'язання проблем, набуття гнучкого та креативного способу мислення, яке дає можливість осмислити та вирішити проблеми і задачі, які стоять перед фахівцями з музичного мистецтва в умовах сучасних творчо-мистецьких реалій.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності
	СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності
	СК 7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом, використовувати професійну термінологію державною

	мовою, знання в професійній виконавській та педагогічній діяльності
	СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та вокального репертуару
	СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією
	СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської, педагогічної діяльності
	СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці
	СК 27. Здатність креативно мислити відповідно до нових викликів, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні передового досвіду в музичному навчанні.

Передумови для вивчення дисципліни забезпечуються знаннями, набутими в курсі теорії вокального мистецтва, вокальної методики та особистим вокально-виконавським досвідом у класі сольного співу.

3. Заплановані результати навчання

Програмні результати навчання.

Програмні результати навчання	РН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності;
	РН 6. Демонструвати спроможність до досягнення історико-теоретичних проблем в галузі музичного мистецтва та виконання самостійної роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію;

	РН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
	РН 11. Застосовувати теоретичні знання з теорії та історії вокального виконавства, художньо-стильових засад вокальної музики у виконавській та педагогічній діяльності;
	РН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
	РН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання вокалу;
	РН 24. Володіти методами опрацювання методичної літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу для подальшої розробки методики викладання фахових дисциплін.

4. Критерії оцінювання

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1. Початковий 1-34 балів	Здобувач вищої освіти є виконав основні завдання із самостійної роботи. Не володіє в повному обсязі музичним матеріалом та виконавськими прийомами. Необхідна подальша серйозна робота, обов'язковий повторний курс.
35-59 балів	Здобувач вищої освіти не виконав в повному обсязі основні завдання із самостійної роботи. Не володіє в повному обсязі музичним матеріалом або виконавськими прийомами. Потрібно значне доопрацювання для подальшого перескладання.
2. Середній 60-63 бали	Здобувач вищої освіти виконав деякі основні завдання із практичної та самостійної роботи, але продемонстрував знання на низькому рівні. Оцінка відповідає частковому виконанню

	програми або виконанню на низькому художньому та технічному рівнях, без урахування стилістичних та жанрових особливостей творів, мінімальні теоретичні знання.
64-73 балів	Здобувач вищої освіти виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, що частково відповідає програмним вимогам. Оцінка відповідає репродуктивному рівню, який передбачає технічно-формальне донесення тексту, що виконується, значна кількість недоліків у теоретичних знаннях.
3. Достатній 74-81 балів	Здобувач вищої освіти виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які в достатній мірі відповідає програмним вимогам. Оцінка відповідає алгоритмічному рівню, в загальному правильна робота з певною кількістю недоліків.
82-89 балів	Здобувач вищої освіти добре виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які відповідають програмним вимогам. Оцінка відповідає алгоритмічному рівню, який передбачає поєднання репродуктивного рівня оволодіння матеріалом, технічну досконалість та вміння вирішувати виконавські завдання.
4. Високий 90-100 балів	Здобувач вищої освіти бездоганно виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які у повній мірі відповідають програмним вимогам. Оцінка відповідає творчому рівню виконання, який передбачає поєднання алгоритмічного рівня оволодіння матеріалом з проявами музично-творчої індивідуальності здобувача вищої освіти.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

поточний контроль – усне опитування, виконання, реферат, тестування;

презентації та виступи на наукових заходах;

підсумковий контроль – залік (усне опитування)

5. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Історичний аспект проблеми вивчення голосу та його патологій

Тема 1: Історія фоніатрії. Основні етапи розвитку

Тема 2: Анатомія органів мови: ніс; рот; глотка; гортань; трахея; бронхи; легені; грудна клітина та діафрагма.

Тема 3: Фізіологія органів мови: дихання; дихання при мові; голосоутворення (фонація); голос; висота голосу; тембр голосу; виявлення типу співацького голосу; дитячий голос; значення слуху; гігієна голосу

Тема 4: Акустичний вплив на фізіологію голосоутворення: акустичні властивості голосу; теорії механізму голосоутворення; роль дихання в процесі голосоутворення.

Тема 5: Розвиток та становлення голосу. Голос як інструмент.

Тема 6: Методи обстеження та виявлення патології голосу: інструментальне обстеження голосового апарату; аудитивна оцінка голосу

Тема 7 Фонопедія як наука: історія розвитку.

Розділ 2. Характеристика та класифікація порушень голосу

Тема 8: Органічні порушення голосу. Відновлення голосу при нейрогенних порушеннях голосоутворення парезах або паралічах гортані. Відновлення голосу при хронічних ларингітах Коррекційне навчання після видалення гортані Коррекція голосу після часткових резекцій гортані Відновлення голосу при рубцових деформаціях та стенозах гортані Фонопедія при вузликах голосових складок.

Тема 9: Функційні порушення голосу. Історія вивчення появи дисфонії у представників мовних професій. Гіпотонусні порушення голосу; периферичні функціональні порушення. Порушення голосу при патологічній мутації у підлітків. Фонастенія. Функціональна афонія. Гіпертонусні порушення голосу

Тема 10 Професійні порушення голосу. Їх причини та розповсюдженість. Профілактика та превентивні заходи попередження порушень голосу. Про фонопедичні заняття, спрямованні на відновлення голосової функції. Голосовий режим.

Розділ.3 Вокально-фонопедичні методи профілактики.

Комплекс фізичних вправ

Тема 11 Дихальна гімнастика при порушеннях голосу: підготовчі дихальні вправи; вправи для досягання правильного фонаційного дихання; вправи для розвитку та закріплення дихальних м'язів; вправи для повної вентиляції легень; вправи для розвитку еластичності м'язів грудної клітини; вправи для осіб, що страждають на захворювання легень та серця.

Тема 12. Техніка мови. Артикуляційна гімнастика: вправи для м'язів шиї та зовнішніх м'язів гортані; вправи для губ, язика та м'якого піднебіння.

Тема 13 Вправи для постановки: вправи для активізації м'язів гортані; вправи із задньоязичними приголосними у поєднанні із передньоязичними та губними

Тема 14 Закріплення отриманого голосового результату: вправи із використанням вигуків; вправи із використанням глухих приголосних; вправи із використанням дзвінкх приголосних; розвиток голосу; вокальна фонопедія; вправи для подолання порушень звуковимови.

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	сем	ін	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Історичний аспект проблеми вивчення голосу та його патологій						
Тема 1: Історія фоніатрії.	11	4		1		6

Тема 2: Анатомія органів мови.	13	4		1		9
Тема 3: Фізіологія органів мови.	14	4				9
Тема 4: Акустичний вплив на фізіологію голосоутворення.	14	4		1		9
Тема 5: Розвиток та становлення голосу.	13	4		1		9
Тема 6: Методи обстеження та виявлення патології голосу: інструментальне обстеження.	13	3				9
Тема 7 Фонопедія як наука.	11	4		1		6
Разом за розділом 1	89	27		5		57
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 2. Характеристика та класифікація порушень голосу						
Тема 8: Органічні порушення голосу.	12	3		1		9
Тема 9: Функційні порушення голосу.	14	4				9
Тема 10 Професійні порушення голосу.	13	4				9
Разом за розділом 2	39	11		1		27
Розділ.3 Вокально-фонопедичні методи профілактики.						
Комплекс фізичних вправ						
Тема 11 Дихальна гімнастика при порушеннях голосу.	13	3		1		9
Тема 12. Техніка мови. Артикуляційна гімнастика.	13	3		1		9
Тема 13 Вправи для постановки.	13	3		1		9
Тема 14 Закріплення отриманого голосового результату.	13	3		1		9
Разом за розділом 3	52	12		4		36
Усього годин	180	50		10		120

6. Тематика семінарських занять

Семінарські заняття – це форма контрольної перевірки знань за пройденим матеріалом. Оцінювання проходить в форматі дискусії «питання – відповідь» або підготовки доповіді за предсталеними темами: «Основні етапи розвитку фоніартії; «Анатомічні та фізіологічні особливості голосоутворення»; «Акустичний вплив, його роль у формуванні вокальних навичок»; «Основні

етапи розвитку фонопедії, як науки»; «Фонопедія та вокальна педагогіка»; «Порушення голосу, основні види та причини»; «Вокально-фонопедична реабілітологія. Її роль та значення»; «Дихання та його роль для правильної вокалізації»; «Особливості артикуляції та дикції при фонації»; «Особливості артикуляції та дикції при фонації».

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
Тема 1	Основні етапи розвитку фоніартії.	1
Тема 2	Анатомічні та фізіологічні особливості голосутворення.	1
Тема 3	Акустичний вплив, його роль у формуванні вокальних навичок.	1
Тема 4	Основні етапи розвитку фонопедії, як науки.	1
Тема 5	Фонопедія та вокальна педагогіка.	1
Тема 6	Порушення голосу, основні види та причини.	1
Тема 7	Вокально-фонопедична реабілітологія. Її роль та значення.	1
Тема 8	Дихання та його роль для правильної вокалізації	1
Тема 9	Особливості артикуляції та дикції при фонації..	1
Тема 10	Особливості артикуляції та дикції при фонації..	1
Усього		10

7. Самостійна робота

№ з/п		Кількість годин
Тема 1	Фоніатрія, як наука, причина її виникнення	6
Тема 2	Анатомія та фізіологія голосу, головні відмінності	9

Тема 3	Основні функції гортані.	9
Тема 4	Акустика голосу та її закони.	9
Тема 5	Фонопедія, як наука.	6
Тема 6	Теорії механізму голосоутворення.	9
Тема 7	Види функціональних порушень голосу.	9
Тема 8	Роль дихання в процесі голосоутворення	9
Тема 9	Підготовчі дихальні вправи. Вправи для досягання правильного фонаційного дихання; Вправи для розвитку та закріплення дихальних м'язів; вправи для повної вентиляції легень	9
Тема 10	Вправи для розвитку еластичності м'язів грудної клітини. Вправи для осіб, що страждають на захворювання легень та серця	9
Тема 11	Вправи для м'язів шиї та зовнішніх м'язів гортані; Вправи для губ, язика та м'якого піднебіння. Вправи для губ, язика та м'якого піднебіння. Вправи для активізації м'язів гортані;	9
Тема 12	Вправи із задньоязичними приголосними у поєднанні із передньоязичними та губними Вправи із використанням вигуків	9
Тема 13	Вправи із використанням глухих приголосних; вправи із використанням дзвінких приголосних;	9
Тема 14	Вокальна фонопедія; вправи для подолання порушень звуковимови	9
Усього		120

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Висока поширеність голосових дисфункцій серед співаків та існуючі труднощі в їх діагностиці визначають актуальність представленого вибіркового курсу – ознайомлення із такими науками як фоніатрія та фонопедія, які мають на меті покращити діагностику порушень гортані та ефективність фонопедичної реабілітації у співаків шляхом виявлення особливостей голосового механізму при знаходженні гортані в співацькому положенні, а також під час індивідуальної техніки співу.

Діагностика та лікування ларингологічних захворювань у вокалістів залишається одним з найважливіших завдань фоніатрії. Однією з причин порушення голосових функцій у співаків є функціональна дисфонія. Серед факторів, що призводять до розвитку функціональних розладів гортані, недотримання техніки співу та співацького апарату є основним фактором.

Крім лекційного матеріалу для самостійного опрацювання надається допоміжна інформація за темами: «Фоніатрія, як наука, причина її виникнення», «Анатомія та фізіологія голосу, головні відмінності», «Основні функції гортані», «Акустика голосу та її закони», «Фонопедія, як наука», «Теорії механізму голосоутворення».

Існує певна класифікація порушень вокальної функції за проявами:

- миттєва втрата голосу, найчастіше у схильних до неврозів осіб, з психогенною етіологією;
- афонія – повна відсутність голосу, можлива лише шепітна мова;
- дисфонія – порушення висоти, гучності, тембру голосу. Голос слабкий або гучний, дуже високий або дуже низький, монотонний, металевий, гугнявий, хриплий, сиплий, гавкаючий тощо;
- фонастенія – слабкість або швидка втомлюваність голосу;
- порушення голосу після ларингектомії (видалення гортані).

Розрізняють дві групи порушень голосу (органічні та функціональні):

Органічні порушення голосу – це розлади голосу, що виникають внаслідок анатомічних змін у голосових зв'язках або хронічних запальних процесів. До периферичних органічних порушень належать дисфонія та афонія при хронічному ларингіті, парези та паралічі гортані, а також стани після видалення пухлин. Ступінь дефекту голосу залежить не від типу захворювання, а від його тяжкості.

Особливість функціональних порушень голосу (тема «Види функціональних порушень голосу») в тому, що вона не пов'язана з анатомічним ураженням голосових складок. Більшість розладів виявляються самостійно і

викликані виключно захворюваннями та різними ураженнями голосового апарату. Однак вони також можуть супроводжувати інші, більш важкі розлади мовлення. Механізм порушення голосу залежить від характеру змін нервово-м'язового апарату гортані, зокрема рухливості і тонусу голосових складок, зазвичай у вигляді гіпо- або гіпертонусу, рідше – їх поєднання. Основними функційними розладами голосу є:

Фонастенія – це професійне порушення голосу у людей, професія яких вимагає значних голосових зусиль (військовослужбовці, артисти, вчителі, співаки). Це розлад координації між диханням, голосом та артикуляцією, а також нездатність посилювати та послаблювати голос.

Фонастенія проявляється швидкою втомлюваністю і перериванням голосу («зривами»), неприємними відчуттями в горлі (дряпання, печіння, лоскотання, сухість, біль). Може супроводжуватися порушенням сну, звуженням гортані та люфтингом (зайвим вдиханням повітря під час мовлення);

Афонія – відсутність гучного голосу при наявності шепітної мови (можливий гучний кашель). Характеризується порушеннями чутливості: сухістю, тяжкістю або відчуттям стороннього предмета в горлі, іноді болем. Завжди супроводжується загальними неврологічними симптомами: дратівливістю, недовірливістю, нестійкістю настрою, порушеннями сну тощо.

Дисфонія – це розлад звуковимови, який проявляється в порушенні основних акустичних характеристик: висоти, гучності, тембру. При дисфонії звук формується, але неповноцінно. Він може бути переривчастим, тремтячим, «бурмотінням», «потріскуванням», слабким, хрипким, сиплим, монотонним, стиснутим, глухим, фальцетним, носовим тощо;

Гіпотонічна дисфонія виникає через двосторонній параліч м'язів гортані (пов'язаний з напруженням голосових зв'язок, гострими респіраторними вірусними інфекціями, грипом, дифтерією, ангіною, стресом). Лікування спрямоване на підвищення тонусу м'язів (тонізуючий масаж гортані) і виконуються вправи для поліпшення голосу з твердою атакою;

При гіпертонічній (спастичній) дисфонії тону м'язів гортані підвищений і під час фонації виникає спазм гортані. Причинами можуть бути примусовість голосу (поза межами голосового діапазону), невротичні реакції, недотримання мовного режиму в період мутації. Напруження м'язів шиї, грудей і живота під час мовлення, сповільненість артикуляційної моторики, труднощі перемикання з одного руху на інший. Лікування включає релаксаційний масаж, вправи, спрямовані на м'яку голосову стимуляцію.

Лікування розладів голосової функції в основному здійснюється **фоніатрією** (метод лікування та профілактики голосових розладів), що зосереджується на медикаментозному лікуванні, але й психологічні, артикуляційні та фонореабілітаційні втручання відіграють не менш допоміжну роль. Найефективнішим методом реабілітації голосової функції вважається комплексний підхід, заснований на ортофонічному (фонопедичному) методі. Він застосовується після ретельного обстеження і, за необхідності, лікування у невролога або отоларинголога. Робота з пацієнтами проводиться тільки в індивідуальному порядку.

Основними складовими фонопедичного методу (теми: «Підготовчі дихальні вправи. Вправи для досягання правильного фонаційного дихання; Вправи для розвитку та закріплення дихальних м'язів; вправи для повної вентиляції легень», «Вправи для розвитку еластичності м'язів грудної клітини. Вправи для осіб, що страждають на захворювання легень та серця», «Вправи для м'язів шиї та зовнішніх м'язів гортані; Вправи для губ, язика та м'якого піднебіння. Вправи для губ, язика та м'якого піднебіння. Вправи для активізації м'язів гортані.», «Вправи із задньоязичними приголосними у поєднанні із передньоязичними та губними Вправи із використанням вигуків» « Вправи із використанням глухих приголосних; вправи із використанням дзвінких приголосних», «Вокальна фонопедія; вправи для подолання порушень звуковимови») є:

Психотерапевтичний вплив – бесіди, аутогенне тренування, іноді медикаментозне лікування, призначене психіатром (при роботі з дітьми – дитячим психіатром);

Тренувальна корекція роботи дихання та артикуляції. Правильне носове дихання допомагає поліпшити звучання мови. Повітря, що проходить через носову порожнину, зігрівається, зволожується і очищається, що знижує ризик респіраторних захворювань.

Дихальні вправи виконувати 5 – 8 хвилин двічі на день::

1. «Надування повітряної кульки» (або надувної іграшки чи подушки) допоможе значно збільшити силу всіх дихальних м'язів і життєву ємність легенів.
2. «Дихання під кутом». Чергуйте дихання за схемою «вдих-затримка-видих-затримка», приділяючи кожному компоненту однакову кількість часу – 10 секунд (можна починати з меншої тривалості).
3. «Дихання з опором». Робіть повільні вдихи через ніс і видихи (довші, ніж вдих) через трохи стиснуті губи.
4. «Стимуляція діафрагмального дихання». Стоячи (або лежачи на спині), (для контролю) поклавши одну руку на груди, а іншу на живіт, дихати через роботу м'язів живота.
5. У положенні сидячи, руки витягнуті перед собою, пальці зчеплені, зробіть глибокий вдих через ніс і на видиху повільно рухайте зчепленими руками зліва направо до повного видиху. Потім поверніться у вихідне положення і вдихніть.
6. У положенні стоячи повільно піднімайте руки вгору через сторони, вдихаючи через ніс і тягнучись вгору. На видиху опустіть руки і поверніться у вихідне положення.
7. У положенні сидячи або лежачи, згинайте і розгинайте ноги в колінних суглобах і підтягуйте їх якомога вище до грудей.
8. У положенні сидячи, робимо повний видих та затримуємо максимально дихання. Після не робимо різкий глибокий вдих, а навпаки стримуємось вдихаємо поступово збільшуючи об'єм вдиху поки не дійдемо до максимально глибокого.

Артикуляційні вправи виконувати 5 – 10хв тричі на день.

1. «Мичання з водою». Набираємо в рот невелику кількість воду, але не ковтаємо. З водою починаємо фонацію в зручному режимі, нікуди спеціально не направляючи звук. Страх вдавнись блокує неправильну фонацію.
2. «Імітація кішки» Починаємо м'яукати, намагаючись максимально вітворити природнє «м'яу» кішки. Ця вправа природньо тренує масочні мязи.
3. Вправи із сонорними приголосними ма, ме, мі, мо, му допомагають натренувати високу мовну позицію.
4. «Ричання» – активна вимова букви «р» на довгому диханні, активізує правильний імперданс.
5. «Читання скоромовок з горіхами» – активізує правильну роботу язика та блокує щоки та нижню щелепу.

Дані вправи корисні як при вокальних розладах, так і в цілях профілактики.

Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний; репродуктивний. метод проблемного викладу; дослідницький метод.

8. Форма та методи контролю.

Поточний контроль (індивідуальне опитування, виконання практичних вправ, дискусія, обговорення, доповідь, письмова контрольна робота). Підсумковий контроль у формі заліку.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Су ма
Розділ 1					Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		

5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	100
T11	T12	T13	T14								
5	5	5	5								

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення:

1. Силабус
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Навчальні посібники.
4. Опорні конспекти лекцій.
5. Контрольні завдання для поточного оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;
6. Засоби підсумкового контролю (комплект завдань для підсумкового контролю).

7. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, аудіо- та відео програвач.

11. Рекомендована література

1. Абітболь Ж. Одіссея голосу. / Жан Абітболь; перекл. з фр. Ю. Рац, 2018. 560 с.
2. Абітболь Ж. Влада голосу. / Жан Абітболь; пров. із фр. Ю. Рац., 2019. 256 с.
3. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. Київ: ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
4. Рось З. П. Розспівки та фонопедичні вправи як основа підготовчої частини на заняттях з естрадного вокалу: навчально-методичний посібник / Зоряна Петрівна Рось. – Івано-Франківськ : «СІМІК», 2018. – 34 с
5. Зарицький Л.А, Трінос Л.А.. Практична фоніатрія. Київ, 2004. 178 с.
6. Кіцера О. Клінічна оториноларингологія. – Львів, 2006. - 531 с
7. Шидловська Т.А., Косаковський А.Л. Актуальні питання фоніатрії: Навчальний посібник для інтернів та лікарів-курсантів медичних вищих навчальних закладів післядипломної освіти. – К.: НМАПО імені П.Л. Шупика, 2007. – 232 с.
8. International Phonetic Alphabet (IPA) [Електронний ресурс]: IPA Help / SIL International. 2008. – Current version: 2.1. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sil.org/computing/ipa-help/index.htm>
9. Objective assesment of hoarseness by measuring jitter / Т.М. Jones, М. Trabold, F. Plante et al // Clin Otolaryngol Allied Sci. – 2001. – Vol. 26 (1). – P. 29–32.
10. lingWAVES: A leading tested product for voice and speech analysis, biofeedback and documentation [Електронний ресурс] / WEVOSYS Forchhein. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.wevosys.com/products/lingwaves/lingwaves.html>

11. Multidimensional Voice Program: Model 5105 / Division of PENTAX medical company. – NJ.: KayPENTAX. – USA, 2008. – 2 p.
12. Darcio G. Silva Jitter estimation algorithms for detection of pathological voices [Электронный ресурс] / Darcio G. Silva, Luis C. Oliveira, Mario Andrea // EURASIP Journal on Advances in Signal Processing. – 2009. – Vol. 2009. – 9 p. – Режим доступа до журн. : <http://www.hindawi.com/journals/asp/2009/567875.html>
13. Jan G. Švec. A subharmonic vibratory pattern in normal vocal folds / Jan G. Švec, Harm K. Shuttle, Donald G. Miller // Journal of speech and hearing research, 1996. – Vol. 39. – P. 135–143.

Навчальне видання

ВОКАЛЬНО-ФОНОПЕДИЧНА МЕТОДИКА

Програма та навчально-методичні матеріали
для здобувачів II курсу

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
освітньо-професійна програма
«Академічний спів»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Розробник:

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри хорового диригування
та академічного співу
Вікторія Гіголаєва-Юрченко

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 29.04.2024 р. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 8,52.

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rrv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.